

Ontstaan Canon van het Oude Testament			Datering
TeNaCH (Hebreeuws – Aramees) de taal van de Israëlieten	Begin / ontstaan Bijbel	Mozes ontving de Thora van God en in de eeuwen daarna werden nog meer geïnspireerde boeken geschreven	1400 v.Chr.
	Ontwikkeling tot Canon	Naarmate de eeuwen verstreken groeide het aantal als gezaghebbend (met goddelijke autoriteit) erkende boeken totdat het compleet was in de tijd van Nehemia en Maleachi (ca. 400 v.Chr.) (Flavius Josephus en Talmoed bevestigen dat de canon met Maleachi was afgesloten)	
	Definitieve Hebreeuwse Canon of Hebreeuwse Bijbel	24 boekrollen: Vóór Christus al erkend als compleet en gezaghebbend (getuigenis NT: het citeert bijna alle gezaghebbende boeken en geen apocriefen)	Na de 4 ^e eeuw compleet en mogelijk 90 n. Chr. door joodse rabbijnen bevestigd
Septuagint (Grieks, destijds de voertaal van de gehele bewoonde wereld en ook de taal waarin het Nieuwe Testament is geschreven)	Begin eerste OT-vertaling	De Septuagint is de oudste Bijbelvertaling door joodse schriftgeleerden uit de Egyptische stad Alexandrië (70:LXX cq Septuaginta=Latijn) maar het omvat ook andere Joodse religieuze geschriften in de regel ontstaan in de periode tussen OT en NT in	250 - 50 v. Chr.
	Ontwikkeling en gebruik	De 24 boekrollen werden vertaald naar de 39 boeken van het OT met daarnaast ook andere geschriften; in het begin door joden in de diaspora gelezen en later door de vroege kerk; Jezus en de apostelen citeerden de Hebreeuwse Bijbel meestal uit de Septuagint! (de Griekse vertaling); later namen de joden afstand van de Septuagint	
	Definitieve canon en de betekenis voor de huidige Canon	De vroege kerk accepteerde de Septuagint als gezaghebbend. (Augustinus van Hippo achtte de gehele Septuagint geïnspireerd). De boekvolgorde en de vierdeling in de huidige OT-Canon is gelijk aan de oudst bekende codex (boek-manuscript) met de Septuagint (3 ^e en 4 ^e eeuw n.Chr.; het origineel is er niet meer)	
Vulgaat (volks Latijn)	Begin eerste Bijbelvertaling (OT en NT)	Vanaf de 2 ^e eeuw allerlei Latijnse vertalingen, de Vetus Latina. Vertaling in opdracht van paus Damasus I door Hiëronymus van Stridon, vanuit de TeNaCH (grondtekst) maar ook met vertaling van aanvullende geschriften uit de Griekse Septuagint: de officiële Latijnse Vulgata, in de volgorde van LXX!	2 ^e eeuw n.Cr. 390-405 n.Chr.
	Ontwikkeling tot Canon	De oudst te dateren Chr. canon (39 excl. Ester) is die van Melito, bisschop van Sardis (ca. 170 n.Chr.); sommigen kwamen overeen met de Hebreeuwse canon bijv. Hieronymus (ca. 400 n.Chr.) Maar er waren meerdere lijsten, met behalve de 39 boeken van het OT (Septuagint!) ook andere geschriften	170 – 300 n. Chr

	Christelijke canon	Niet alleen de 39 boeken van de TeNaCH / Septuagint werden als canoniek beschouwd, ook andere geschriften waren gezaghebbend voor de Kerk en staan daarom in de oude Bijbels	300 n. Chr. tot aan de Hervorming
	Rooms-Katholieke Canon	De 39 boeken van de TeNaCH / Septuagint werden als canoniek beschouwd aangevuld door 10/11 deuterocanonieke boeken (=in tweede instantie aan de canon toegevoegd: begrip van Sixtus van Siena in 1566); De deuterocanonieke boeken hebben gezag in de versie van de Vulgaat oftewel de LXX als brontekst (tot begin van deze eeuw).	1546 n. Chr. (Vulgaat gezaghebbend)
	Protestantse Canon	Maarten Luther vertaalde het OT uit het Hebreeuws/Aramees; de deuterocanonieke boeken en het NT uit het Grieks naar het Duits. De Reformatie erkende de 10 deuterocanonieke boeken niet als gezaghebbend en werden apocrief genoemd. Alleen de 39 boeken van de Septuagint werden als canoniek beschouwd en opgenomen in de Bijbel, de overige gelden als apocrief en niet-geïnspireerd. Luther nam ze apart op in zijn Bijbel maar met een waarschuwing dat ze niet gezaghebbend zijn. Zie ook artikel 6 van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. De boeken raakten in het protestantisme in onbruik en de NBG 1951 bevat de boeken niet meer, de interconfessionele Bijbeluitgaven zoals GNB weer wel ('met deuterocanonieke boeken').	1534 1561 1951
	Orthodoxe kerken	3 Ezra komt in de Septuaginta voor, doch wordt door zowel katholieken als de meeste protestanten als apocrief aangemerkt. Slechts de Oosters-orthodoxe Kerken en Oriëntaals-orthodoxe Kerken hebben 3 Ezra als canoniek aangenomen.	

Koningen van Perzië

De Bijbelboeken Ezra en Nehemia beschrijven de tijd waarin 5 Perzische koningen elkaar opvolgen:

Koning	Datering v. Chr.	Wat	Waar	Profeten
Kores (Cyrus II de Grote)	559-530 (600-529)	Stichtte het eerste Perzische Rijk. Hij veroverde Babylon in 539 v.Chr. en het rijk van de Meden. Cyrus de Grote respecteerde de gebruiken van de landen die hij veroverde en hij vaardigde het decreet uit dat de Joden uit hun ballingschap konden terugkeren naar Jeruzalem om de tempel te herbouwen. De route echter die gebruikt werd voor de terugkeer uit de ballingschap is niet duidelijk. (Zoals ook bij de Exodus!)	Ezra 1 Ezra 6:3-5	Einde van Daniëls leven (1:21; 10:1)
Cambyses II	530-522	Hij veroverde Egypte (525) tijdens zijn bewind en hij maakte Susa(n) de hoofdstad van het Perzische Rijk. Om het enorme Rijk samen te houden was een goed weggennet van essentieel belang en er liep een 'koninklijke weg' van Susa naar Sardes in Klein-Azië.	Niet vermeld	
Darius I (Darius de Grote)	522-486	Regeerde het Perzische rijk op zijn hoogtepunt. De herbouw van de tweede tempel werd door Zerubbabel voltooid tijdens zijn regering. Hij bouwde een 2 ^e hoofdstad: Persepolis.	Ezra 4:4	Haggai en Zacharia
Xerxes I (Ahasveros)	486-465	De koning van Bijbelboek Esther. Hij regeerde vanuit Susa en trouwt daar met Esther, maakt haar koningin en Mordechai zijn grootvizier.	Ester 1:2 Ezra 4:6; Ezra 4:9;	
Artaxerxes I (Artahsasta/ Artachshashta)	464-423 (465-425)	Geeft Ezra (woonde in Babel) en Nehemia (schenker van de koning aan het koninklijke hof te Susa) de opdracht om terug te keren en Jeruzalem te herbouwen. Onder Artaxerxes I werd de Joodse staat hervormd door Ezra en de muren van Jeruzalem herbouwd door Nehemia.	Ezra 7:6 Neh.1:1,11; Neh.2:1;	Maleachi

Chronologie van Juda in het Perzische Rijk (1)			
Wanneer (v. Chr.)	Wie	Wat	Waar
605		Slag bij Karkamis Eerste deportatie + Daniël (15 jr. oud)	
605-535	Daniël	Daniël is in Babylon in koninklijke dienst van Nebukadnessar II	Daniël
597-587	Babyloniërs	Jeruzalem veroverd Tweede deportatie – Ezechiël (593-571)	
592-572	Ezechiël		Ezechiël
587-586	Nebukadnessar II	Val van Jeruzalem en de Eerste Tempel verwoest (de Tempel van Salomo); Derde deportatie : grootste wegvoering in ballingschap naar Babel	
586-582	Gedalia		
581	Jeremia	Groep met Jeremia vlucht naar Egypte	
562		Nebukadnessar sterft	
550	Cyrus II de Grote (Kores)	Verovering van het rijk van de Meden waarna de Meden en de Perzen verenigd werden	
539	Cyrus II	Verovering Babylonië en val van Babel; Juda werd de Perzische provincie Jehud	
538	Cyrus II	Bevelschrift of Edict van Cyrus	Ezra 1:2-4;
538-516	Ezra		Ezra 1-6
538-537	Zerubbabel (= 'spruit van Babel', dus mogelijk in Babel geboren)	Eerste terugkeer o.l.v. Zerubbabel en Jesua uit Babylon met ca. 50.000 Joodse ballingen waaronder Haggai en Zacharia; Zerubbabel werd tevens aangesteld als de nieuwe landvoogd	Ezra 1,2; 2Kron.36:23; Haggai 1:1, 14; 2:3,22
537	Zerubbabel	Herbouw altaar Begin van de tempelbouw	Ezra 3:1-7 Ezra 3:8-13
537	Zerubbabel	Stilstand van het werk	Ezra 4:23,24
536	Daniël	Daniël ongeveer 70 jaar in koninklijke dienst (605-536), voor het laatst bij de Perzische koning Cyrus II	
530	De tijd van Boeddha, Pythagoras en Confucius		
525	Cambyses II	Verovering Egypte	
	Daniël	Daniël (90/95 jaar oud) schreef zijn boek	
522-486	Darius I (Darius de Grote)	Hervatting bouw onder goedkeuring van koning Darius in 520 v. Chr.	Ezra 6:7
520 (521-516)	Haggai en Zacharia	Haggai en Zacharia beginnen hun optreden als profeet in 2 ^e regeringsjaar van Darius I	Hag.1:1; Zacch.1:1; Ezra 5:1
520	Zerubbabel	Werk aan de Tempel hervat met hulp van de profeten, 18 jaar na terugkeer	Ezra 5:2 Haggai 2:3-4
516	Zerubbabel	Werk voltooid en inwijding van de Tweede Tempel in Jeruzalem	Ezra 6:15-18

Chronologie van Juda in het Perzische Rijk (2)			
Wanneer (v. Chr.)	Wie	Wat	Waar
516		Tweede Tempel voltooid, 70 jaar na verwoesting v.d. Eerste Tempel in 586	
515		Pascha-viering (14 ^e dag v.d. 1 ^e maand)	Ezra 6:19-22
515-458		Leemte van 57 jaar tussen Ezra 6 en 7: invoegen gebeurtenissen uit het boek Ester	Ezra 6 -7 Ester
490	Grieken	Slag bij Marathon, 9 jaar na opstand van de Griekse steden tegen Perzië; o.l.v. Miltiades verslaan ze Darius I	
486-465	Xerxes I (Ahasveros)	Regeert vanuit Susan	
484-425	Herodotus, de grote Griekse historicus die de oorlogen tussen Griekenland en Perzië beschreef met veel info over het Perzische Rijk		
483-473	Esther		Esther
480	Xerxes I	Valt Griekenland binnen, verslaat de Spartanen en hun aanvoerder Leonidas maar verlies de zeeslag tegen de vloot van Themistocles	
	Bevolking Palestina	Tegen deze achtergrond schrijft de bevolking aan Xerxes dat ook Jeruzalem wil opstaan en dat voor dat doel de stadsmuren worden opgetrokken	Ezra 4:12
478	Xerxes I	Ester tot koningin verheven	
464-423	Artaxerxes I (Artachsasta)	Onder zijn protectie gaan Ezra en Nehemia naar Juda	
460-454	Egypte	Aangemoedigd door Athene rebelleert Egypte tegen Perzië, een opstand die in 454 werd onderdrukt	
458-457	Ezra		Ezra 7-10
458	Ezra	Tweede terugkeer: Ezra verlaat Babylon en keert met zo'n 1800 ballingen naar Jeruzalem terug, met de opdracht om de Joodse Wet weer in te voeren	Ezra 7:1-8:36
457-446		Leemte van 12 jaar tussen het einde van het boek Ezra en het begin van Nehemia	
445-425	Nehemia		Nehemia
445	Nehemia	Nehemia verneemt van de ellende van de Joden in Jeruzalem	Neh.1:1
445	Nehemia	Derde terugkeer o.l.v. Nehemia. Nehemia vertrekt uit Susan naar Jeruzalem. Hij is door Artachsasta in Jeruzalem aangesteld als plaatselijk bestuurder en nieuwe landvoogd van de Perzische provincie Jehud (het land	Neh.2:9, 17-18 Neh.5:14; 12:26 Neh.6:15

		Juda), met het bevel om de herbouw van Jeruzalem 's stadsmuren te	
Chronologie van Juda in het Perzische Rijk (3)			
Wanneer (v. Chr.)	Wie	Wat	Waar
445		voltooien wat in 52 dagen gebeurt (muren lopen anders dan bij Salomo en anders dan de huidige Osmaanse muren)	
445	Joodse volk	Ondertekening van het verbond van Jeruzalem, de vernieuwing van het verbond tussen het volk en hun God: het hoogtepunt van de hervormingen die begonnen door Ezra. Jeruzalem werd het enige Joodse centrum met de Tora als grondwet. Ezra's hervormingen verzekerden het voortbestaan van het jodendom. Ezra wordt de 'vader van het jodendom' of een 'tweede Mozes' genoemd.	Neh.10:29
445-433	Nehemia	Leemte van 12 jaar (Nehemia's terugkeer naar Susan)	Neh.13:6
433	Nehemia	Nehemia reist voor de 2 ^e maal vanuit Susan naar Jeruzalem	Neh.13:6-7
425	Maleachi	Treed op als profeet tijdens Nehemia's afwezigheid of net daarna	Maleachi; Na Neh.13:6
425-424	Xerxes II	In de periode daarna volgden zes koningen elkaar in Perzië op	
423-404	Darius II		
404-359	Artaxerxes II		Dan.11:2,3
359-338	Artaxerxes III		
338-336	Artaxerxes IV		
336-330	Darius III	De koning die in 330 verslagen werd door Alexander de Grote en het Perzische Rijk na ruim 200 jaar tot een einde kwam: slag bij Issus	
333/330	Alexander de Grote	Het Perzische Rijk van Kores werd pas overtroffen door dat van Alexander de Grote.	